

S. Harboševiča

01.10.2020

Tieslietu padomei

Ziņojums par Tieslietu padomes 2020.gada 10.februāra lēmuma Nr. 11 izpildi

Ar Tieslietu padomes 2020.gada 10.februāra lēmumu Nr. 11 Tieslietu padome aicinājusi Augstāko tiesu izveidot darba grupu, kura analizētu ilgo tiesvedību cēloņus civillietās, krimināllietās un administratīvajās lietās, izstrādātu atbilstošus priekšlikumus ilgo tiesvedības cēloņu novēršanai, kā arī izpētītu Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumos izteiktās atziņas tiesvedības ilguma jautājumos.

Uzdevuma izpildei tika izveidota darba grupa, kurā aicinājam deleģēt pārstāvjus Senāta trīs departamentiem, Ģenerālprokuratūrai un Zvērinātu advokātu padomei, kā arī līdzdarboties Latvijas pārstāvi starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās.

Darba grupas sastāvs:

Veronika Krūmiņa – senatore, Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja,

Kristīne Līce – Latvijas pārstāve starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās,

Alēns Mickevičs – Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas virsprokurors,

Dmitrijs Skačkovs – zvērināts advokāts,

Aigars Strupišs – senators, Civillietu departamenta priekšsēdētājs, vēlāk Augstākās tiesas priekšsēdētājs,

Aivars Uminkis – senators.

Darba grupas sekretariāta pienākumus pildīja Augstākās tiesas Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas vadītāja Anita Zikmane un zinātniski analītiskais padomnieks Reinis Markvarts.

Darba grupa lēma veikt tiesnešu, advokātu un prokuroru aptauju par ilgas tiesvedības iemesliem, tādējādi nodrošinot iespēju uzklaut maksimāli lielu skaitu iesaistīto institūciju pārstāvju. Aptauja norisinājās no 2020.gada 9.marta līdz 18.martam. Kopā aptaujā piedalījās 256 tiesneši, 321 prokurors un 372 advokāti. Aptaujā tika apkopoti gan viedokļi, gan dota iespēja izteikt ierosinājumus, proti, kādas izmaiņas būtu nepieciešamas tiesvedības ilguma samazināšanai, piemēram, iespējamie normatīvā regulējuma grozījumi, tiesu resursu papildināšana, tiesnešu tālākizglītība un citi risinājumi. Lai dotu iespēju turpmākos normatīvā regulējuma pilnveidošanas procesos izmantot šīs aptaujas rezultātus, aptaujā sniegtās atbildes publicētas Augstākās tiesas tīmekļa vietnes Tieslietu padomes sadaļā „Pētījumi, apkopojumi, prezentācijas”.

Ņemot vērā, ka tiesvedība kopumā nav uzskatāma par pārmērīgi ilgu, kā arī to, ka pēdējos gados tiesvedības termiņi būtiski samazinājušies, darba grupas dalībnieki saskatīja nepieciešamību jautājumu par tiesvedības efektivitāti skatīt plašāk, proti, runāt par apstākļiem, kas šobrīd uzskatāmi par tiesvedības raitu norisi traucējošiem, vai par vispārīgiem jautājumiem, kas sekmētu tiesvedības savlaicīgu un efektīvu norisi.

Atsevišķu lietu analīzes kopsavilkums ietverts ziņojumā par konkrēto procesu. Atbilstoši dotajam uzdevumam, konkrētas izskatītās lietas netiek atklātas.

③ SAŅEMTS
LATVIJAS REPUBLIKAS
AUGSTĀKĀ TIESA

30-09-2020

nr. 13-3/1577/san

Lai nodrošinātu ekspertu piesaisti attiecīgi administratīvo lietu, civillietu un krimināllietu ilgo tiesvedības termiņu apspriešanai, ekspertu diskusijas tika rīkotas atbilstoši šim sadalījumam. Katrai ekspertu diskusijai tika sagatavota informācija par lietu ilgu izskatīšanu Latvijas tiesās, iespēju robežās arī par termiņiem, kā arī jautājumi diskusijai.

Ekspertu diskusijās tika aicināti līdzdarboties tiesneši, advokatūras pārstāvji, Ģenerālprokuratūras pārstāvji, kā arī Tieslietu ministrijas pārstāvji. Detalizēts ieskats diskusijā aplūkotojos jautājumos ietverts ziņojumā par katru no tiesvedības procesiem.

Tādi steidzami risināmi jautājumi kā ieteikumi tiesnešu mācību programmu pilnveidošanai tika nodoti Latvijas Tiesnešu mācību centram, un, pēc mūsu rīcībā esošajām ziņām, jau iespēju robežās ņemti vērā nākamā gada mācību plānā.

Tiesas sēžu atlikšanas iemesls – darbnespējas lapas – tika izdalīts atsevišķi, tomēr pēc papildu konsultācijām ar Tieslietu ministriju tika precizēts, ka nepieciešamie grozījumi, lai varētu lemt par personas iespēju apmeklēt tiesas sēdi, Ministru kabineta 2001.gada 3.aprīļa noteikumos Nr. 152 „Darbnespējas lapu izsniegšanas un anulēšanas kārtība” izdarīti jau 2013.gadā, par ko vairākkārt (pēdējo reizi 2018.gada 21.februārī) nosūtīta informatīva vēstule tiesu priekšsēdētājiem. Attiecīgi secināts, ka papildu diskusija šajā jautājumā šobrīd nav lietderīga.

Darba grupa ir sagatavojusi trīs atsevišķus ziņojumus, kuros iekļauti ierosinājumi Tieslietu padomei gan tieši tās kompetencē esošās jomās, gan arī par jautājumiem, kuru risināšanai nepieciešams aicināt iesaistīties citus, piemēram, atsevišķus valdības locekļus. Lai Tieslietu padomei sniegtu papildu neitrālu ekspertu vērtējumu, tieslietu ministre (1998–1999 un 2000–2002 – laikā, kad tika strādāts pie visu trīs procesuālo regulējumu būtiskas pilnveidošanas) un Eiropas Savienības Vispārējās tiesas tiesnese (2004–2020) Ingrīda Labucka sagatavojusi savus komentārus par trīs ziņojumiem, kā arī pievienojusi savu skatījumu par tiesvedības efektivitātes problēmām un risinājumiem.

Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās birojs ir sagatavojis detalizētu pārskatu par Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietām, kurās skarts ilgas tiesvedības jautājums, kā arī vispārīgas Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņas ilgas tiesvedības problemātikas jomā. Jāvērš uzmanība, ka attiecībā uz procesa ilgumu Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā 2020.gadā ir noticis būtisks pavērsiens, proti, atzīstot Latvijas tiesu prakses attīstību, 2020.gada 19.augustā Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā „Guravska v. Latvia”, iesnieguma Nr. 41553/18, secina, ka Latvijā pastāv efektīvs kompensējošs tiesību aizsardzības mehānisms, lai atlīdzinātu personai ilgas tiesvedības civillietās rezultātā nodarīto kaitējumu, proti, pieteikums vispārējās jurisdikcijas tiesā, pamatojoties uz Satversmes 92.pantu. Jau iepriekš Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka Kriminālprocesa likumā un Krimināllikumā paredzētā iespēja samazināt sodu ir efektīvs kompensējošs mehānisms valsts vainas dēļ ieilgušiem kriminālprocesiem.

Augstākās tiesas tīmekļa vietnē publicējot informāciju par aptaujas rezultātiem, ekspertu un darba grupas diskusijām, visiem interesentiem tika nodrošināta iespēja sekot līdzi šī jautājuma izpētes attīstībai.

Jāņem vērā, ka arī Tieslietu ministrija turpina strādāt ar kriminālprocesa efektivitātes jautājumiem. Atzīmējams, ka informatīvais ziņojums „Par Kriminālprocesa likuma normu (kas stājās spēkā 2018.gada 1.septembrī), kas paredz vienkāršot kriminālprocesa, efektivitāti” tika pieņemts Ministru kabineta 2020.gada 2.septembra sēdē (A. daļas jautājums). Šajā ziņojumā norādīts uz virkni pienākumu procesā iesaistītajām institūcijām, tāpēc arī Tieslietu padomei, lemjot par turpmākajiem uzdevumiem, jāieskatās šajā ziņojumā dotajos uzdevumos.

- Pielikumā:
1. Ilgu tiesvedību administratīvajās lietās cēloņi un risinājumi uz 5 lp.
 2. Ilgu tiesvedību civillietās cēloņi un risinājumi uz 5 lp.
 3. Ilgu tiesvedību krimināllietās cēloņi un risinājumi uz 5 lp.
 4. Pieaicinātās ekspertes Ingridas Labuckas viedoklis uz 1 lp.
 5. Administratīvais process: tabula tiesvedības ilguma cēloņu identificēšanai un priekšlikumi to novēršanai uz 5 lp.
 6. Civilprocess: tabula tiesvedības ilguma cēloņu identificēšanai un priekšlikumi to novēršanai uz 6 lp.
 7. Kriminālprocess: tabula tiesvedības ilguma cēloņu identificēšanai un priekšlikumi to novēršanai, kurā integrēti prokuratūras un advokatūras pārstāvju izteiktie komentāri uz 24 lp.
 8. Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumos izteiktās atziņas saistībā ar tiesībām uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, kopā ar diviem pielikumiem, uz 54 lp.
 9. Informācija par šībrīža tiesisko ietvaru jautājumam par neierašanos uz tiesas sēdēm darbnespējas dēļ (Tieslietu ministrijas 2018.gada 21.februāra vēstules kopija uz 2 lp.).

Anita Zikmane,

Augstākās tiesas Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas vadītāja

Rīga, 2020. gada 30. septembris.